

Σύντομο ιστορικό του ναού

Ο Ιερός Ναός Παναγίας Φανερωμένης βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο της Λευκωσίας, πρωτεύουσας της Κύπρου. Είναι ο μεγαλύτερος σε μέγεθος ορθόδοξος ναός στην εντός των ενετικών τειχών Λευκωσία. Στο χώρο που είναι κτισμένος ο ναός υπήρχε τα μεσαιωνικά χρόνια ορθόδοξο γυναικείο Μοναστήρι και οι μοναχές του ήταν υφάντριες μεταξωτών.

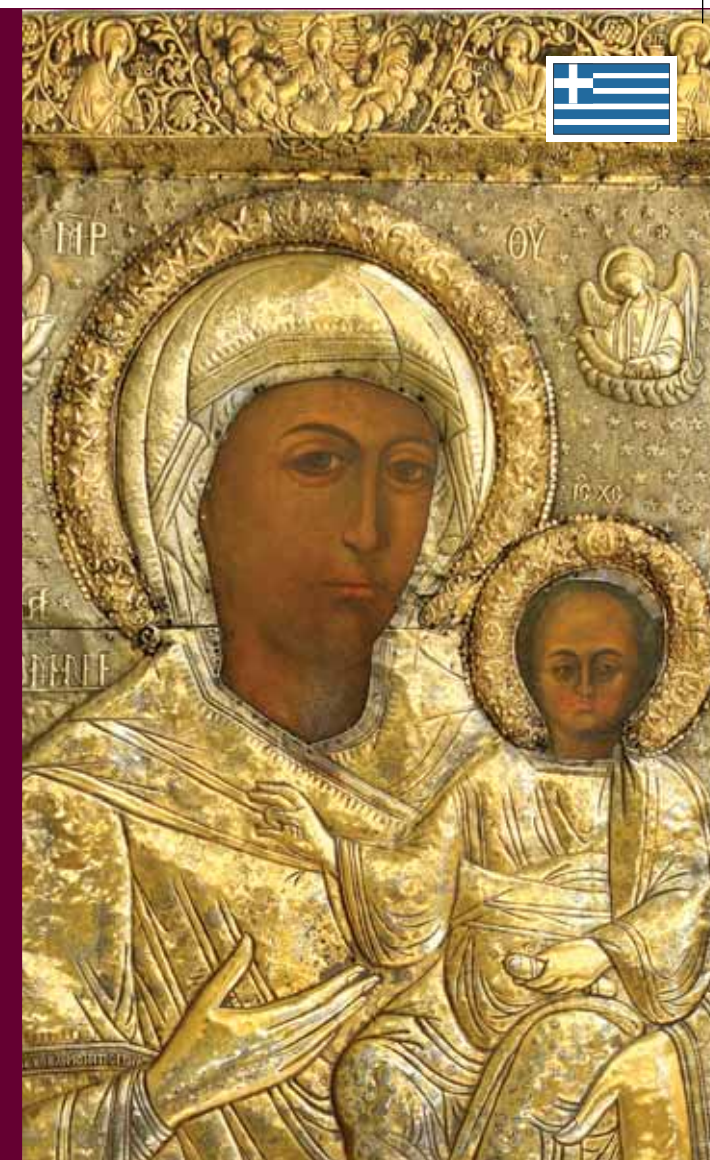
Το μοναστήρι πιθανότατα να διαλύθηκε μετά την κατάληψη της Λευκωσίας από τους Τούρκους το 1571 και ο ναός του μετατράπηκε σε ενοριακό. Η παράδοση αναφέρει ότι οι Τούρκοι επιχείρησαν να μετατρέψουν το ναό σε τζαμί. Εγκατέλειψαν όμως την προσπάθεια τους γιατί οι ιμάμηδες που τοποθετούνταν πέθαιναν σε σύντομο χρονικό διάστημα από την ανάληψη των καθηκόντων τους. Αξίζει να σημειωθεί η προς τούτο προσπάθεια του Τούρκου Διοικητή της Κύπρου Κουτσιαούκ Μεχμέτ Πασά το 1821, τον οποίο εμπόδισε με θαυματουργή επέμβαση η Θεοτόκος.

Ο προηγούμενος ναός κτίστηκε 1715 όπως αναφέρει μαρμάρινη επιγραφή. Ο άγιος Αρχιμανδρίτης Κυπριανός (18ος αι.) περιλαμβάνει τη Φανερωμένη ανάμεσα στις εννέα ορθόδοξες εκκλησίες της Λευκωσίας και την θεωρεί «αρχαία και παλαιότατη». Με την σημερινή μορφή της κτίστηκε το 1872-73.

Τα εγκαίνια του σημερινού ναού έγιναν στις 5 Ιουνίου 1911, από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Κύριλλο Β΄ με ανάδοχο τον Χ΄ Κωνσταντή Χ΄ Χαρίτου. Ο ναός πανηγυρίζει την 25^η Μαρτίου, εορτή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και την 28^η Οκτωβρίου εορτή της Αγίας Σκέπης.

Η αρχιτεκτονική του ναού

Ο ναός είναι του τύπου τρίκλιτης βασιλικής με τρούιλλο που έχει φανότρούιλλο και με στοιχεία από τη δυτική αρχιτεκτονική. Αφιερώθηκε στην Παναγία Φανερωμένη γιατί σύμφωνα με την παράδοση η εικόνα – φανερώθηκε – βρέθηκε στα ερείπια του ναού, όταν αυτός είχε καταστραφεί κάποτε. Γύρω από το ναό υπάρχουν υδρορροές, θαυμάσιας τέχνης που κατασκευάστηκαν από Κύπριους λιθογλύπτες. Οι υδρορροές απεικονίζουν συγκεκριμένους συμβολισμούς με μορφές ανθρώπων και ζώων και παίρνουν τη θεματογραφία τους από τα γοτθικά μνημεία της Κύπρου. Το σημερινό κωδωνοστάσιο του ναού, που ανακατέστησε όληλο παλαιότερο κτίστηκε το 1937-38 από τον εργοστάσιο Κουρσουμπά με σχέδια του Θ. Φωτιάδη.

Ιερός Ναός Παναγίας Φανερωμένης
Τ.Θ. 21637, 1511 Λευκωσία, Κύπρος
Τ. +357 22 673 296 | +357 22 660 761
Φ. +357 22 672 321

Ιερός Ναός
Παναγίας Φανερωμένης
Λευκωσία

Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στο βιβλίο του πρωτοπρεσβυτέρου Ν. Χρ. Παναγή, *Ο Ιερός Ναός Παναγίας της Φανερωμένης στη Λευκωσία της Κύπρου. Ιστορικό Λεύκωμα, Λευκωσία 2002.*

Δεσποτικός Θρόνος

Ο δεσποτικός θρόνος είναι ένα άλλιο δείγμα ξυλογλυπτικής τέχνης του Κύπριου ξυλογλύπτη Αρτέμη Παπαδόπουλου.

Η Επτακάνδυλος

Η επτακάνδυλος τριφουρένια ασημένια κανδύλλα που είναι κρεμασμένη στο μέσο του ναού, κατασκευάστηκε το 1856 με χρήματα που λήφθηκαν από το ασήμι που χάρισε ο Κουτσιούκ Μεχμέτ πασάς στο ναό μετά τη θαυματοργική επέμβαση της Παναγίας που τον εμπόδισε να μετατρέψει το ναό σε τζαμί. Είναι έργο του χρυσοχού Χ' Ιωάννη Τερζίπασα Γ. Ελευθεριάδη.

Το Ιερό Βήμα

Η Αγία Τράπεζα με το περίτεχνο κιβώριο εντός του Ιερού Βήματος είναι έργο εξαιρετης ξυλογλυπτικής τέχνης και κατασκευάστηκε από τον ξυλογλύπτη Αρτέμη Παπαδόπουλο. Φέρει παραστάσεις από τα Θεία Πάθη. Πάνω στην Αγία Τράπεζα είναι τοποθετημένο αργυρό αρτοφόριο, ένα από τα ωραιότερα δείγματα αργυροχοΐας του 20^{ου} αιώνα, έργο του χρυσοχού Πολύβιου Κόλλοκου.

Η Εικόνα της Παναγίας Φανερωμένης

Η θαυματοργός εικόνα της Παναγίας Φανερωμένης χρονολογείται στον 14^ο αιώνα. Ήταν παλλιάδιο της άηλιστε μονής της Παναγίας Φανερωμένης και απεικονίζει την Παναγία στον τύπο της Οδηγήτριας. Δεξιά και αριστερά σε πλαίσιο εικονίζονται οι έξι άγιοι υμνογράφοι που ύμνησαν την Θεοτόκο. Σύμφωνα με τις επιγραφές που φέρει η εικόνα θεωρείτο βροχοποιός. Η εικόνα φυλάσσεται εντός του Ιερού Βήματος και εκτίθεται στον κυρίως ναό για προσκύνηση κατά τις θεομητορικές γιορτές. Στο εικονοστάσιο βρίσκεται αντίγραφο της εικόνας, έργο του 1924 του ζωγράφου Αδαμάντιου Διαμαντή. Η εικόνα αυτή είναι καλυμμένη με αργυρεπίχρσο κάλυμμα που κατασκευάστηκε το 1751 από τον Χρυσοχό Χ' Λογή. (Ιδε εξώφυλλο)

Η εικόνα αυτή είναι καλυμμένη με αργυρεπίχρσο κάλυμμα που κατασκευάστηκε το 1751 από τον Χρυσοχό Χ' Λογή. (Ιδε εξώφυλλο)

Το εσωτερικό του ναού

Τοιχογραφίες

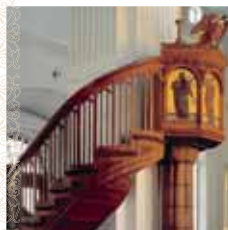
Οι λίγες τοιχογραφίες που κοσμούν το ναό είναι εξαιρετης ζωγραφικής τέχνης του Κύπριου ζωγράφου Ιωάννη Κισσόνεργη και χρονολογούνται από το 1929. Στον τρούιλλο απεικονίζονται στο κέντρο ο Θεός Πατήρ Παντοκράτωρ, στον κύλινδρο του τρούιλλου προφήτες και στα τρίγωνα του τρούιλλου οι τέσσερις Ευαγγελιστές. Στην κόγχη του Ιερού Βήματος είναι ζωγραφισμένη η Παναγία Πλάτυτέρα των Ουρανών στον τύπο της Παναγίας της Βλαχερνίτισσας.

Εικονοστάσιο

Το εικονοστάσιο του ναού είναι ξυλόγλυπτο και επιχρυσωμένο. Έχει παραστάσεις από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και χρονολογείται στον 18^ο-19^ο αιώνα. Οι εικόνες που βρίσκονται τοποθετημένες στο εικονοστάσιο χρονολογούνται από το 16^ο αιώνα μέχρι τον 20^ο αιώνα. Οι περισσότερες εικόνες είναι καλυμμένες με αργυρές επενδύσεις, έργα του χρυσοχού Πολύβιου Κόλλοκου.

Ο άμβωνας

Ο άμβωνας είναι έργο του ξυλογλύπτη Μ. Χ. Ταλιαδώρου και φέρει τις εικόνες των τεσσάρων Ευαγγελιστών τις οποίες ζωγράφησε ο Κύπριος ζωγράφος Αδαμάντιος Διαμαντής το 1928.

Τα κτίρια του ναού

Παρθεναγωγείο Φανερωμένης

Στην ανατολική πλευρά του ναού, βρίσκεται το σχολείο Φανερωμένης γνωστό ως "Παρθεναγωγείο Φανερωμένης". Το κτίριο κτίστηκε από την εκκλησία το 1925 σε ιδιόκτητη γη και ανακαινίστηκε πλήρως το 2001. Είναι νεοκλασικού ρυθμού και η πρόσοψη του μιμείται αρχαίο ελληνικό ναό. Στο κτίριο στεγάζονται σήμερα το Δημοτικό και το Γυμνάσιο Φανερωμένης.

Βιβλιοθήκη Φανερωμένης

Είναι ένα από τα σημαντικότερα κτίρια της πόλης και βρίσκεται λίγα μέτρα βορειοδυτικά του ναού. Η Βιβλιοθήκη άρχισε να λειτουργεί το 1934. Σήμερα το περιεχόμενο της βιβλιοθήκης έχει μεταφερθεί και στεγάζεται στο Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου.

ΟΧΕΝ Κατηχητικά σχολεία

Στη νότια πλευρά του ναού βρίσκεται το κτίριο που στεγάζει σήμερα την ΟΧΕΝ (Ορθόδοξο Χριστιανική Ένωση Νέων) και αίθουσες Κατηχητικών Σχολείων που κτίστηκαν το 1953-54.

Τα γραφεία του ναού

Στη βόρεια πλευρά του ναού βρίσκεται διώροφο κτίριο που ανήκει στο ναό. Στο κτίριο αυτό στεγάζονται τα γραφεία του ναού. Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η νεοκλασική πρόσοψη του.

Το Μουσωλείο των Κυπρίων Εθνομαρτύρων

Η Φανερωμένη έχει την ιδιαίτερη τιμή να φιλοξενεί στο προαύλιο της το μνημείο

στο οποίο φυλάσσονται τα λείψανα των σφαγιασθέντων από τους Τούρκους κατά τα τραγικά γεγονότα της 9^{ης} Ιουλίου 1821. Μεταξύ αυτών ευρίσκονται τα οστά των Εθνομαρτύρων Αρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανού, των Μητροπολιτών Πάφου Χρυσάνθου, Κιτίου Μελετίου, Κυρηνείας Λαυρεντίου καθώς και άλλων προκρίτων, κληρικών και λαϊκών. Σαραντά μέρες πριν, τον Μάιο του 1821, οι Τούρκοι σφαγίασαν και τον προϊστάμενο του ναού Φανερωμένης οικονόμο Λεόντιο.

Στο Μουσωλείο φυλάσσονται επίσης και τα οστά του αγωνιστή Προϊσταμένου του ναού οικονόμου Διονυσίου Κυκκώτη, μετέπειτα Επισκόπου Μαρεώτιδος, τα οποία τοποθετήθηκαν στην υπόγεια αίθουσα του Μουσωλείου το 1981. Ο Διονύσιος Κυκκώτης είχε πρωτοστατήσει στην εξέγερση των Ελλήνων Κυπρίων κατά της Αγγλοκρατίας τον Οκτώβριο του 1931, γνωστή ως εξέγερση των Οκτωβριανών οπότε και απελάθηκε από τους Άγγλους και πέθανε στην εξορία. Το μνημείο, κατασκευασμένο από μάρμαρο Πεντέλης, αποπερατώθηκε το 1930 και το ίδιο έτος στις 9 Ιουλίου έγιναν τα αποκαλυπτήριά του.

